

ראשי פרקים

נושא	עמודים
מבוא	2
א. הצגת שאלת החקר – סקירת הספרות	3-7
ב. המודל הקיים/המוצע בישראל לאסדרת הבטחת סייבר ופרטיות	7-10
ג. הרגולציה הנדרשת בישראל	10-11
ד. הצגת המודלים הקיימים בעולם – השוואת בין מדינות	11-19
ה. דיון השוואתי במודלים	19-20
סיכום	21
ביבליוגרפיה	22-23

מבוא

הסכנה לפרטיות ברשת, בעשורים האחרונים, גדלה וזאת בשל מספר סיבות: גופי ענק מסחריים שמבוססות על מידע ונתונים (כמו גוגל ופייסבוק) הופכים להיות כורי מידע. הם קוצרים מידע על אזרחים, מאחסנים אותו על השרתים שלהם והופכים את האזרחים ל"מושאים של נתונים" (אלטשולר-שוורץ, 2012). יכולת הממשלה להגן על הפרטיות באמצעות רגולציה קטנה. בחלק מהמדינות בשל מסורת פוליטית של אי התערבות, בשל טיעון ערכי לפיו הסייבר שייך למרחב חופשי, מאפשר חופש ביטוי מרבי ומציע שאין פרטיות בסייבר (Jarvis, 2011). במדינות אחרות, בשל העדפת ההגנה על ביטחון לאומי בעידן של איום על תשתיות מערכתיות, בשל קושי להתמודד עם מערכת מרובת רכיבים, מורכבות ובעלת אינטרסים מנוגדים (Sivan-Sevilla, 2019), בשל טשטוש בין הפרטי והציבורי (השלטון מעביר מידע לשימוש חברות פרטיות אבל גם משתמש במידע שנכרה על ידם).

בחרתי בנושא זה מכיוון שבאופן אישי נחשפתי לפגיעה בפרטיותי ואני מזהה פגיעה מתמשכת בפרטיותי, מכיוון שאין עדיין אסדרה להגנה על הפרטיות בסייבר בישראל.

המחקר מלמד שהאזרחים מוכנים לספוג פגיעה מסוימת בפרטיות בשם ההגנה על הביטחון הלאומי והאישי, אבל הם דורשים לחזק את ההגנה בסייבר על פרטיותם עם חלוף הסכנה ולנוכח האגרסיביות המתגברת של הגופים המסחריים (Casili, Sarabi & Tubaro, 2013).

הבעיה העולה מהדברים היא פער בין הכרת האזרחים בצורך בהגנה על הפרטיות, לבין היעדר התארגנות מסיבית לדרוש מהממשלה לאסדיר את ההגנה על הפרטיות במרחב הסייבר. תרומה אפשרית של עבודה זאת תהיה בזיהוי הסיבות לפער, כפי שהן עולות ממחקר השוואתי בין המדינות: ארה"ב, האיחוד האירופי, צרפת, גרמניה, סין וישראל, ובאיתור המלצות לשיפור האסדרה.

שאלת המחקר: איזו אסדרה נדרשת כדי לשמור על האיזון בין ההגנה על הביטחון הלאומי לבין על ההגנה על הזכות לפרטיות?

בתהליך העבודה אתייחס לסוגיות המרכזיות של הגדרת הבעיה והמתח בין הגנה על ביטחון לאומי להגנה על פרטיות, אנתח את כשלי השוק, אציג את המודל הרגולטורי (מודלים?) הפועל בישראל ואת 'הצעת חוק הסייבר' העומד על הפרק. אציג את המודלים הרגולטוריים הנהוגים במדינות כמו ארה"ב, האיחוד האירופי, צרפת, גרמניה וסין ואערוך השוואה בין המודלים המוצעים במדינות אלה למודל הנהוג בישראל.

א. הצגת שאלת החקר – סקירת הספרות

במענה לשאלת המחקר: איזו אסדרה תהיה יעילה במדינה בה קיים הכרח לאזן בין האינטרס הלאומי להגנה על הביטחון לבין הזכות לפרטיות? אתחיל מהגדרות הרגולציה, הביטחון הלאומי והזכות לפרטיות ואציין שאטפל בעיקר ביחס המדינות לשוק העסקי-אזרחי בסייבר בסוגיית היקף הזכות לפרטיות.

רגולציה היא פעולת ארגון, פיקוח ואכיפה המבוצעת על ידי המדינה או סוכנויות מדינתיות עצמאיות במטרה לכפות באופן חוקי כללי התנהגות מחייבים. הרגולציה חלה על גופים שאותם הגוף הרגולטורי שואף להסדיר והיא מסדירה את היחסים בין המדינה ובין המגזרים השונים הפועלים בה. הגדרה רחבה יותר לרגולציה עוסקת במטרות חברתיות שלה ולא רק במטרותיה הכלכליות. לפי הגדרה זו, רגולציה היא יותר מניטור ואכיפת החוק על עסקים פרטיים; היא עוסקת גם במסגרות ציבוריות ובהבטחת איכות החיים בשלל תחומים (סיבוני וסיוון-סביליה, 2020). בין דגמי הרגולציה ניתן למנות את הרגולציה החוקתית – הנשענת על חוקים שהתקבלו ברשות המחוקקת. הרגולציה הממשלתית – הנשענת על מדיניות, אסטרטגיה, תקנות, הוראות שעה והנחיות. הרגולציה העצמית – מטילה את האחריות לאסדרה על הארגון עצמו. הרגולציה המסורתית – משקיעה בצמתים המרכזיים במשק בהנחה שהרווח הצפוי גדול. והרגולציה החוזית – הנסמכת על חוזה שנכרת בין הצדדים והינו מחייב.

פרטיות מוגדרת כזכות שיש להבינה כשמירה על או כהפרה של אינטימיות, אבל יש לה שלוחות שכל אחת מהוה פגיעה בממד אחר של פרטיות ולכן קשה להגדירה באופן מוסכם וחד (דרור, 2014). קבוצת הגדרות אחת מתייחסת לפרטיות כפונקציה של מקום (אדם זכאי לפרטיות בביתו). קבוצה אחרת מתייחסת למידת השליטה של האדם על המידע האישי שלו. קבוצה נוספת מתייחסת להמשגה רחבה המכלילה גם בריאות נפשית, אוטונומיה, צמיחה, יצירתיות ויכולת יחידים ליצור יחסים משמעותיים. ואחרונה עוסקת בהמשגת הפרטיות דרך מידע אינטימי. (סיוון-סביליה, 2019) מציע שהפרת פרטיות היא איסוף מידע אישי שאינו חוקי או שקוף והיא אינה מחייבת הוכחת נזק למושא המידע. בישראל, חוק הגנת הפרטיות לא מגדיר את היקף הפרטיות אבל מונה 11 מעשים שייחשבו פגיעה בפרטיות: מעקב מטריד, האזנה אסורה על פי חוק, צילום אדם ברשות היחיד והפרה של חובת סודיות לגבי ענייניו הפרטיים של אדם. למרות ההגדרה הרחבה, בית המשפט הדגיש שהיקף הזכות עמום ומשתנה בהתאם למציאות (שוורץ, אלטשולר, 2012).

הגדרת ביטחון ברמת הקבוצה מתייחסת לביטחון המדינה, מוסדותיה והפיזור של ביטחון באוכלוסייה, כאשר היא בוחנת את המחיר שהפרט מוכן לשלם כדי להגן על הביטחון הקולקטיבי והאישי. ביטחון ברמת היחיד מוגדר כביטחון של זכויות אדם המושג על ידי התערבות מדינתית, והוא נוגע לביטחון תרבותי וחברתי וביכולת היחיד לחיות את חייו על פי רצונו (סיוון-סביליה, 2019).

לכל מדינה יש אינטרס משולש: להגן על הביטחון הלאומי, להגן על הסייבר ולהגן על הפרטיות. הזיקה בין שלושה המרחבים יוצרת מספר **כשלי שוק**: הכשל המרכזי הוא הפצת נזקי הסייבר אל מחוץ לארגונים – מנהלי הארגון אינם נושאים בעלויות הנובעות מתוצאות של תקיפה מוצלחת